

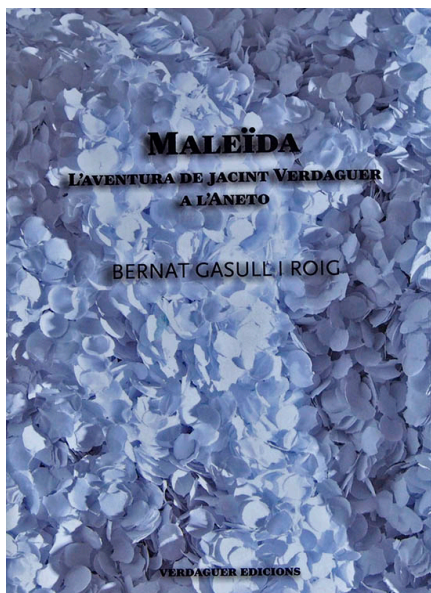
L'home que per escriure un poema va pujar a una muntanya. Verdaguer a la Maleïda

Date : 13/04/2016

Publicat el 12-04-2016

Text: Enric Faura

Enric Faura fa més de 40 anys que puja muntanyes arreu de Catalunya, dels Pirineus i dels Alps. Li agrada qualsevol manera d'anar a la muntanya, però és la neu i l'esquí de muntanya on en gaudeix més. Ha escrit llibres i articles publicats arreu, però ell diu que el que més li agrada és llegir llibres de muntanya i perdre's per qualsevol vall pirinenca remota.

La figura i l'obra de Verdaguer és polièdrica i aparentment inexhaurible. Poeta nacional de Catalunya, excel·lent prosista, personatge de biografia agitada, el seu pas per l'excursionisme és una nota a peu de plana en la seva trajectòria. Tanmateix les seves activitats muntanyenques no són menors i cal reivindicar-les pel context i època en què les va dur a terme.

L'estiu de 1882 i 1883 Verdaguer va realitzar dos cèlebres viatges-excursions al Pirineu que vistos amb perspectiva tenen una importància rellevant. Tanmateix la potència de la seva obra literària i la seva projecció pública ha provocat el curiós efecte de bandejar la seva trajectòria i aportació excursionista i muntanyenca com quelcom absolutament circumstancial, quan es mereix tenir un lloc destacat dins de la història dels pioners de l'excursionisme català.

De Verdaguer es coneixia que havia anat al Pirineu per documentar-se en la preparació de *Canigó*, però no es tenien gaire detalls del que hi havia fet. Se sabia que havia pujat a la Pica d'Estats, que havia anat cap a l'Aneto, havia creuat la Val d'Aran, ascendit pics d'Andorra, però poca cosa més. Sorprenentment el gran historiador de l'excursionisme català, Josep Iglésies, mai no el va treballar ni li va dedicar una biografia.

Alguns erudits sí que l'havien estudiat. Molt esquemàticament cal iniciar la relació de savis verdaguerians excursionistes amb Josep Maria Casacuberta i el seu llibret *Excursions i sojorns de Jacint Verdaguer a*

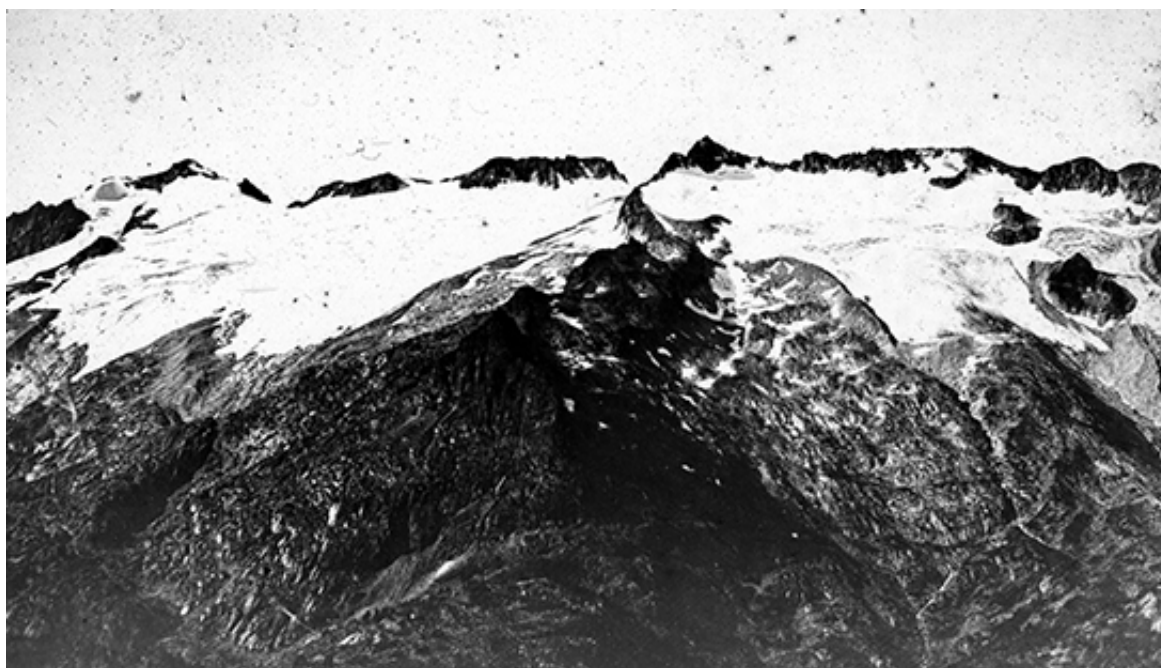
les *contrades pirinenques* publicat inicialment el 1954. Una segona aportació destacadíssima va ser l'edició per part de Narcís Garolera del seu llibre *Excursions i Viatges*, en tres volums, on publica i examina a fons les llibretes que a *modus* de quadern de viatge recull la vivència i experiència dels viatges estiuencs pirinencs i ja apunta la possibilitat que Verdagner arribés al cim de l'Aneto.

Li segueixen altres treballs, d'ordre menor, entre els quals destaca el llibre del prestigiós medievalista suís Curt Wittlin, que, enlluernat per la figura de Verdagner, va celebrar la seva jubilació acadèmica resseguint les passes del poeta pel Pirineu i publicant la seva experiència encarada a la de Verdagner, així com articles esparsos a revistes de muntanya i acadèmiques.

Però Verdagner té allò que només tenen les figures de primer ordre, que criden a les veus de cada generació, que s'hi acosten per a tornar-los a examinar amb els ulls del seus temps. Verdagner és inesgotable i eternament viu.

A finals del 2015 el jove i apassionat verdagnerià Bernat Gasull i Roig ha publicat sota el paraigua de la Fundació Verdagner el llibre *Maleïda. L'aventura de Jacint Verdagner a l'Aneto*.

L'obra és el resultat dels anys de recerca de l'autor seguint les passes de Verdagner pel Pirineu. Com es ben sabut durant els estius de 1882 i 1883 va fer dos llargs viatges o travesses pel Pirineu amb la intenció de documentar-se per la redacció del seu gran poema *Canigó*, que conclouria a la Mare de Déu del Mont. El fruit d'aquells dos viatges i excursions els va anar recollint en unes llibretes personals on anotava tot el que veia, per on passava i un seguit d'informacions i que restaven inèdites a la Biblioteca de Catalunya fins que Garolera les va donar a conèixer.

El massís de l'Aneto. (Foto: maleida1882.wordpress.com)

Bernat Gasull ha refet les passes de Verdagner des de la visió excursionista i muntanyenca, per intentar aclarir i precisar la ruta exacta, però també per escatir moltes informacions i circumstàncies que les llibretes no aclarien, ja que eren notes personals sense intenció de publicar i per tant amb moltes mancances.

Gasull ressegueix amb tot detall la travessa de 1882 de la Seu d'Urgell fins al massís de la Maleïda amb

l'ascensió al cim de l'Aneto. El llibre s'estructura en dos nivells de lectura, la transcripció dels originals de Verdaguer i la redacció de Gasull, amb la seva experiència i coneixements al cap de 130 anys. Eventualment s'hi descriu a tall de guia la descripció d'alguna etapa concreta i nombroses notes a peu de plana completen el text. Gasull treballa a partir de les transcripcions de Garolera i també a partir de transcripcions pròpies dels originals que restaven inèdits. Ha seguit quasi paraula per paraula els manuscrits de les llibretes, per desxifrar-les fins al menor detall i no perdre res. Fa un treball de recerca completíssim, acudint a tota mena de fonts i a la bibliografia més actual. Intenta seguir sempre que pot el mateix camí emprat per Verdaguer, sovint del tot perdut, però també a cops recuperat i senyalitzat.

Del poema "Canigó" (Cant IV). (Foto: quinalafem.blogspot.com)

El resultat és un treball excepcional, d'enorme rigor, minucios fins a l'obsessió, amb vocació d'exhaustivitat, on Gasull hi aboca el coneixement d'un segle d'estudis sobre Verdaguer i la seva experiència, que és gran.

Es perfila un Verdaguer d'una peça, valent i ardit, a cops fins i tot temerari, quasi un atleta, aparentment aliè al cansament, que viu una aventura personal, muntanyenca, excursionista i literària de primer nivell, absolutament extraordinària.

Gasull esmenta els antecedents excursionistes de Verdaguer, sense acabar d'aclarir si la seva afició per la muntanya era simplement per la seva voluntat de documentar-se per escriure les seves obres o bé realment tenia passió per la natura i els cims, quelcom que probablement mai no sabrem.

Després dels treballs de Garolera aquest llibre no fa aportacions revolucionaries, però afegeix una munió de detalls molt interessants des del punt de vista excursionista, ja que Garolera s'hi va atansar des de la perspectiva del filòleg. És molt important i interessant l'esforç de contextualització històrica, social i cultural, amb molta informació complementària que dibuixa un fresc atractiu i molt ben enquadrat. La lectura del paisatge, del territori i de l'època resta enormement enriquida després d'aquesta lectura. Al capdavall aquest llibre és una mena de rigorosíssim reportatge social, geogràfic, cultural, muntanyenc, naturalístic d'aquelles contrades que ens permetrà mirar-les amb nous ulls.

Un dels mèrits d'aquest llibre es posar en valor la faceta de Verdaguer com a excursionista i reivindicar la seva petja en uns llocs on molts pocs catalans s'hi atrevien a anar i també situar Verdaguer amb les seves ascensions i travesses al mateix nivell que alguns dels pirineistes francesos i estrangers del seu moment.

Un dels punts claus i sovint objecte de debat en el món excursionista és la resposta a la qüestió de si Verdaguer va assolir l'estiu de 1882 el cim de l'Aneto. Gasull afirma amb claredat que sí que el va fer, ja

que així ho recull el mateix Verdaguer en el seu text original, i no hi ha raons per dubtar de la seva paraula. Altres veus abans que ell també ho accepten, com David Vilaseca, mentre que Curt Witlin en dubtava obertament. Garolera ho transcriu en la seva literalitat, però no s'acaba de pronunciar, ja que el seu era un treball de filòleg i no muntanyenc.

Gasull, amb honradesa intel·lectual, reconeix que hi ha alguns dubtes que encara resten per aclarir. Per què Verdaguer no va signar al llibre registre del cim, com era costum a l'època? Com és que no s'esplaia en la descripció del Pas de Mahoma, quelcom paorós als ulls del moment? Per què esmenta l'existència d'una creu en el passatge de Mahoma que sembla inexistent i citada d'una altra font.

Altres veus, tot reconeixent la literalitat del text de Verdaguer indiquen que era un text d'ús personal i que potser el poeta va arribar al cim de la muntanya, però es va quedar abans de traspasar el pas de Mahoma i que mancava alguna prova concloent per afirmar que va fer el cim, assenyalant que hi ha dubtes raonables per afirmar amb contundència l'assoliment del cim de l'Aneto per part de Verdaguer.

En qualsevol cas hi ha un acord generalitzat que en aquesta ascensió Verdaguer va fer una gran imprudència, quasi temeritat, a l'afrontar-la sense bons guies, sense material, preparació i tècnica suficient, i de fet en el descens va caure en una esquerda que es podia haver engolit el jove poeta i privar-nos de tota la seva obra literària que encara havia d'arribar.

Sense cap dubte l'ascensió de Verdaguer a l'Aneto, arribés a on arribés, va ser realment important i el viatge i la travessa del Pirineu molt rellevant. Aquest llibre ho posa en valor alhora que mostra el vigor dels estudis verdaguerians des del món excursionista. Estem davant un autèntic treball de recerca exhaustiu que ennobleix al seu autor i proporciona unes hores de gaudi amb la lectura d'un text que entra com a imprescindible a la bibliografia excursionista històrica.

Altres articles del mateix autor a “elmuntanyenc”:

[50 itineraris d'esquí de muntanya pel Pirineu català](#)

[David Le Breton: La marxa és bàsicament una ètica](#)

[La Transpirinenca. Un viatge interior](#)

[Henri Brulle \(1854-1936\). Part III: Companys i guies](#)

[Henri Brulle \(1854-1936\). Part II: Nous horitzons](#)

[Henri Brulle \(1854-1936\). Part I: El pirineisme de dificultat](#)

[Henry Russell \(1834 – 1909\) Part III: La seva influència en el pirineisme](#)

[Henry Russell \(1834-1909\) Part II: Enamorament pel Vinhamala](#)

[Henry Russell \(1834-1909\) Part I: La formació d'un pirineista cabdal](#)

[De la inutilitat de la muntanya](#)

[Per què pujar muntanyes?](#)